

Agerdyrkningsberetning.

(Fra Slutningen af October.)

Den lave Temperatur, som characteriserede For sommeren, vedligeholdte sig ogsaa i Eftersommeren. Juli var forholdsvis den koldeste Maaned, men ogsaa August og September vare koldere end sædvanlig, og, som det vil sees af den ovenstaaende Beretning om Veirforholdene, endog ogsaa koldere end de to foregaaende Aar. Regnmængden var i Juli og August ikke meget forskjellig fra den almindelige, men derimod i Septbr. meget større: ved Landbohøjskolen faldt saaledes 34,28 Linier, medens Gjennemsnitsregnmængden for Septbr. kun er 22,59 Linier. October gav det bedste Veir, det var baade en varm og en tør Maaned, Gjennemsnitsvarmen paa Stationerne var $9,94^{\circ}$ C., som er $1,19^{\circ}$ høiere end denne Maanedes Middelværme i Kjøbenhavn, og Regnmængden udgjorde kun 12,16 Linier, der omtrent kun er Halvdelen af den sædvanlige. Regnen var stadigt i September, da der ved Landbohøjskolen faldt Regn paa 21 Dage, medens Gjennemsnittet fra Kjøbenhavn er 13 Regndage; mange Steder i Landet havde man Regn daglig fra den 5te Septbr. og indtil den 21de, og det tildeels i betydelig Mængde; den 11te Septbr. faldt saaledes over en stor Deel af Landet over 10 Linier Regn.

Bjergningen har iaar været meget besværlig, meest dog i Sylland. Paa Nerne og i Slesvig vare de fleste mindre og enkelte større Gaarde særdige med Høsten, inden den vedvarende Regnmængde begyndte den 5te Septbr., og ialmindelighed var Rugen og den største Deel af Hvede og Byg inde. I Sylland

var man længere tilbage, og da Regnen vedvarede med faa Afbrydelser indtil den 24de Septbr., kunde det ikke undgaaes, at den Sæd, der stod ude, maatte lide meget. Storm og Kulde fulgte heldigviis Regnbygerne, og derfor tog Sæden mindre Skade, end man skulde vente, og hvor man gav sig Tid, lykkedes det at bjerge Alt i sund Tilstand, men at Kornets Farve og Vægt maatte lide, og Straaet tabe endeel af sin Værdi som Foder, er en Selvfølge, ligesom ogsaa noget Korn spirede i Regbaandene og endeel Korn spilbtes ved Hobenes Omsætning paa Marken. Vjergningen, som stete under idelige Afbrydelser, var langsom, trættende og kostbar, og det kunde ikke undgaaes, at megen Sæd, som bjergedes mellem Bygerne, blev bragt ind i en mindre tør Tilstand end ønskelig. Paa Dorne og i Slesvig var Høsten næsten overalt endt i den sidste Halvdeel af September, men i Jylland, hvor Sæden paa Grund af den kolde Sommer modnedes senere, blev den paa mange større Gaarde først endt i den sidste Halvdeel af October, og der er Steder, hvor der hengik 11 Uger fra Provstirugen blev meiet og indtil den sidste Havre blev kjørt ind; ved det milde og tørre Octoberveir lykkedes det dog ogsaa her at bjerge Alt i sund Tilstand, naar man kun gav sig Tid.

Om Høstens Udfald er det endnu for tidlig at udtale en bestemt Dom, især da forholdsvis mindre er tærstet end i almindelige Aar, da den seue Høst og mange Efteraarsarbejder, i Forbindelse med de lave Kornpriser, ikke have opfordret til at fremme Udtærstningen over det strengt Nødvendige. Ialmindelighed ansees Udbyttet af Korn at svare til en god Middelhøst. I Henseende til Fyld staaer vel dette Aars Høst tilbage fra forrige Aars, men det er dog tilfredsstillende, og selv i Landets magrere Egne sees mange Hæs. Der synes ikke at være stor Forskjel imellem de forskjellige Egne af Landet, og Høstens Vedømmelse ligger imellem en Middelhøst og en god Middelhøst, dog saaledes at de fleste Stemmer udtale sig for det sidste. Da Veisæd iaar har været sjelden, kan man vente at Sæden ialmindelighed vil give godt efter Fyldet, og hvis

Priserne kun havde været høiere, vilde Landmanden ikke have haft Grund til at klage over Aarets Udbytte.

Plantesygdomme have ikke i dette Aar skadet Høsten i nogen væsentlig Grad; dog har Kusten paa Hveden ikke været ganske uden Følger, og endeel Smaasæd maa tages fra ved Udtærkningen, som vel nærmest hidrøre fra Kusten i Juni og Julimaaneder; det er dog forskjelligt i forskjellige Egne, om end Kusten har viist sig overalt. I Rugen findes iaar mange Steder Meeldrøier i usædvanlig Mængde, navnlig klages derover fra det nordlige og vestlige Sjælland. Efter de sørgelige Erfaringer, man har fra ifjor om Skadeligheden af Meeldrøier i den Rug, der anvendtes til Brød, er det at haabe, at der iaar vil blive anvendt tilbørlig Omhu for at fjerne denne farlige Indblanding. Den synes især at fremkomme hvor Rug dyrkes paa fide Steder, og vinder vistnok Udbredelse, naar Rug i flere Aar efter hverandre dyrkes paa samme Mark, saaledes som det ogsaa efter Meeldrøiersvampens Udvikling maa være Tilfældet.

Insekter have ikke gjort dette Aars Afgrøde synderlig Skade. Vel klages over Hvedemyggen fra flere Steder paa Øerne, men dens Angreb have kun fundet Sted i ringe Omfang. Bælgfrugterne have været næsten ganske forskaanede for Luus, og selv de graa Agerfnegle, som ifjor fandtes i saa uhyre Mængder, have i dette Aar kun i ringe Grad kunnet spores, uagtet det milde Efteraar; kun ganske enkelte Steder var den nysaaede Rug pletviis bleven bertædt, paa Bornholm dog i noget større Omfang. Fra det nordlige Sjælland klages over at den unge Kløver enkelte Steder er stærkt angreben af Snudebiller. Om Oldenborrelarver høres i dette Aar ingen Klager, kun i Holstebroegnen har paa lette og velgjødede Marker Larver af den saakaldte Gaasflue viist sig i stor Mængde; Brakmarkerne ere af denne Grund senere besaaede end almindeligt, men Skade have de hidindtil ikke foraarsaget.

Hveden har givet en langt bedre Afgrøde end ifjor og nærmer sig vel ialmindelighed til en Middelhøst, mange Steder

derover. Røstens Angreb i Juni forvandt den ikke ganske, og en uheldig Blomstring og de stærke Storme i Juli forarsagede mindre fyldige og velstattede A. Som sædvanlig er der stor Forskjel mellem de forskjellige Afarter; paa Volland og Falster have de hvide Afarter ialmindelighed lidt mindre af Røst end de røde og brune; andre Steder vil man have gjort en modsat Erfaring. Hveden synes at give ret godt og Vægten er upaaklagelig.

Rugen har næsten overalt givet en særdeles god Afgrøde; den giver godt ved Tærstningen og Kjærnen er stor og lys, af en meget god Vægt. Den blev ialmindelighed høstet inden Regnen, derfor godt bjerget og giver udmærket Langhalm. Selv i det nordlige Thyland, hvor man frygtede for, at den tidligsaade Rug var bleven afpidstet af Stormene i Juli, synes det i mindre Grad at have været Tilfældet, og paa god og velbehandlet Jord har Udbytten været meget tilfredsstillende. Den sildigsaade Rug i mindre velbehandlet Jord har derimod mange Steder i det vestlige Thyland kun givet et tarveligt Udbytte.

Rapsen har iaar givet en riig Afgrøde; den blev ialmindelighed høstet helbig, og da den havde overstaaet Vinteren godt og var fri for Insekter i Blomstringstiden, har man havt endog ualmindelig gode Føds, hyppig 12—14 Tdr. pr. Td. Land og derover. Da Prisen var god og der ifjor var saadet mere Raps end sædvanligt, har den hjulpet noget paa at forsøge Landmandens i det Hele tarvelige Indtægt iaar.

Byg har været forskjelligt. Hvor det var saadet tidlig paa kraftige, velafgravede Jorder har det givet meget godt, men paa mindre velhandlede Jorder irykkedes det af Kulde og Fugtighed i Forsommeren og af Julimaanedes Tørke og Storme. Det er derfor mange Steder kort i Straaet og fylder mindre end sædvanligt, men giver dog ret godt. Kjærnen er ialmindelighed fyldig, smuk og vægtig, hvor Sæden blev godt bjerget, men da en stor Deel Byg stod ude i den vedvarende Regn, har Kjærnen ofte en mindre god Farve og Vægt og Halmen

er bleven udbadffet. Det var dog bedre end man tidligere havde haabet og vil vel i det Hele nærme sig en Middelhøst.

Havre er ialmindelighed falden godt ud, om man end ikke iaar har naaet en Afgrøde, som sidste Aar. Den var i det Hele groet godt til og fik Magt med Udfrudtet, som paa lavtliggende og mindre velbehandlede Marker i Forsommeren truebe at ville tage Overhaand. Den holdt sig paa mange Steder længe grøn, og i det vestlige Jylland vedblev den at groe til ind i September; den blev derfor seent høstet og stod paa Marken ofte 3—4 Uger, udsat for Regn og Storme, hvorved baade Farve og Vægt forringedes. Den fylber imidlertid godt og synes ogsaa at skjeppe ret godt.

Erter, Bikker og Bønner have iaar været særdeles gode, de vare groede godt til, vel vælgatte og leed kun meget lidt af deres sædvanlige Fjender: Bladlusene. De tidligmodne Erter, der høstedes før Rugen, have givet et meget godt Udbytte; men de sildigsaade Erter saavel som Bikker, der laae paa Skaar under Regntiden leed meget; Vælgene aabnede sig, Rjærnen groede og de bragtes almindeligt ind i blød Tilstand. Ogsaa Bønnerne tabte endeel ved at staae ude, da mange Vælgene aabnede sig. Ingen Afgrøde har maastee lidt saameget af det uheldige Høstveir som de sildigmodne Erter, og det Haab man tidligere havde om en god Afgrøde, er ogsaa iaar bleven stuffet. Dyrkningen er imidlertid nu saa indskrænket, at Ertehøstens Udfald kun har en ringe Indflydelse paa Aarets Indtægt, og de tidligmodne Sorter, der hyppig have afløst de sildigmodne, gave et meget tilfredsstillende Udbytte.

Boghvede var i Forsommeren groet godt og havde en Tid et meget lovende Udseende; men Storme og Kulden, som traf den i Blomstringstiden, hæmmede dens Udvikling, og ved det uheldige Høstveir faldt meget af, da den ofte maatte vendes paa Marken. Udbyttet er derfor kun ringe og Qualiteten simpel.

Kartofler have iaar givet en større Afgrøde end i de nærmest foregaaende Aar; 60—70 Tdr. pr. Td. Land have været meget almindeligt og enkelte Steder har man naaet indtil

100 Tdr. Ved Optagningen syntes de sunde, men senere er Sygdommen indtraadt i stor Udstrækning og ofte $\frac{1}{3}$ — $\frac{1}{2}$ af Afgrøden angreben. Kartoflerne ere iaar usædvanlig velsmagende og sælges til en billigere Priis, 7—8 Mk. pr. Td., end man i mange Aar har kjendt. Det synes endog iaar at kunne betale sig at anvende sunde Kartofler til Dvægfoder.

Koerne bleve trykkede af Kulden i Efter sommeren og give mindre Udbytte end man havde ventet, navnlig gjælder det Kunkelkoerne, der ikke have naaet den sædvanlige Størrelse. I September angrebes Kunkelroebledene paa Landbohøjskolens Mark af Rust, hvorved Værten standsede; dette har maaskee været Tilfældet flere Steder, og bidraget til at formindste Udbyttet. Gulerodderne have ialmindelighed givet en tilfredsstillende Afgrøde, og dette er for det meste ogsaa Tilfældet med Raalraber.

Græsmarkerne, der vare saa fortrinlige i Forsommeren, bleve satte meget tilbage ved Stormen og Tørken i Juli; Efter sommeren har derfor været knap, da Græsset i den regnsfulde Periode blev trykket af Kulden, og om det end kom frem savnede det dog Fjnd og Kraft. Den milde October hjalp igjen noget, saaledes at Efteraarsgræsningen de fleste Steder var taalelig god. Den unge Kløver har udviklet sig godt og bidrog i Efteraaret noget til at forøge Græsmængden; hyppig hindrede det vaade Veir dog i at benytte den.

Meieriudbyttet, der var saa fortrinligt i Forsommeren, sank betydeligt i Efter sommeren baade paa Grund af det simple Græs og Kulden, som trykkede Kløveren. Udbyttet har i Efter sommeren været ringere end almindelig, og det er tvivlsomt, om det større Udbytte i Forsommeren opveier, hvad Køerne senere have tabt og om Udbyttet for hele Græstiden kan sættes til et Middelaar. Dog maa herved ogsaa erindres, at Køerne nu for Tiden paa de fleste større Gaarde kælve tidligere end før, og at det derfor er naturligt, at de sætte meget af i Melken i den sidste Deel af Græstiden, især da Voret ikke har den Betydning som i en tidligere Tid, hvor saamange

Engpletter fandtes i Marken, og disse holdtes mindre fri for Dvif. Priserne paa Meieriprodukter have hele Sommeren været lave, hvorved Indtægten af Meieriet er bleven ringere end sædvanlig; man klager navnlig fra flere Steder over, at det næsten ikke har været muligt at faae Meierioften affat til en nogenlunde rimelig Priis. I Efteraaret have Smørpriserne været gode, men Landmændene have i Almindelighed ikke havt Nytte deraf med Hensyn til Sommerubbytten, da Smørbeholdningerne til den Tid vare solgte.

Huusdyrenes Sundhedstilstand er tilfredsstillende, kun have endeel Røer kastet i Efteraaret. Man frygter dog for, at den fugtige Estersommer ikke vil blive uden Skade for Faarene i Løbet af Vinteren, da man i de slagtede Faar og Lam ofte har fundet Leveren angrebet. Vaade fra det nordlige Volland, den søndre Deel af Ringkjøbing Amt og Sundeved klages over, at der i Estersommeren hyppig har viist sig Skab blandt Faarene.

Foderstanden var, da Kreaturerne i den sidste Halvdeel af October bleve indbundne, i Almindelighed god, om end ikke saa god som ifjor, da Dyrene havde lidt formeget af Regn og Kulde i Estersommeren. Der er imidlertid al Dpfordring til i denne Vinter at anvende en stor Deel Kjerne paa Dvæget, da Kornpriserne ere lave i Forhold til Smørpriserne.

Fodermængden er overalt rigelig. Om end endeel af Næringsværdien er tabt ved det Foder, der stod ude i Diegnstiden, er der dog høstet saamegen Halm, at denne i Forbindelse med det ialmindelighed velbjergede Hø vil være tilstrækkelig til at imødegaae Vinteren med.

Vintersædens Saaening blev noget forsinket ved Regnveiret i September, men derved fandt man dog ogsaa paa mange Steder Leilighed til at faae den udført naar man Intet kunde gjøre ved Høstarbeidet. Der klages over, at endeel Vintersæd blev nedlagt i vaad Jord, men ved det milde og tørre Veir i October kom Alt frodigt op og baade Kaps-

Hvede- og Rugmarkerne have i Efteraaret havt et frodigt Udseende. Det er kun undtagelsesviis, at Rapsmarkerne have været angrebne af Jordblopper.

Efteraarsploiningen er i det milde Efteraar fremmet godt, saa at man mange Steber har fundet Leilighed til at pløie 2 Gange til Vaarsæd. Tærstningen har iaar ikke taget megen Hestekraft i Beslag, da man paa Grund af de lave Sædpriser har indskrænket den saa meget som mulig.

Endsfiøndt Aaret saaledes ingenlunde har været ugunstigt med Hensyn til Udbytten af Korn- og Dvægprodukter, have de lave Priser dog gjort, at Indtægten har været mindre end almindelig. Landmændene, der have havt flere mindre gunstige Aar efter herandre, og hvis Udgifter bestandig forøges ved de større Krav, som Culturen gjør, og for de Yngres Vedkommende ved de større Forpligtelser, de have maattet paatage sig for at komme i en selvstændig Stilling, kunne nu ikke lade sig nøie med Priser, som man for en Narrække tilbage vilde have fundet ret tilfredsstillende. Det politiske Tryk, som i dette Dieblif hviler over vort Fædreland og Indkaldelsen af det unge Mandskab til Hæren, hvorved Arbeidskraften saa væsentlig er bleven formindsket, gjør naturligviis ogsaa, at man imødeføer Fremtiden med nogen Ængstelighed og føler sig hæmmet i den Fremgang, som Tidsaanden gjør Forbring paa. — Vi skulle nu gaae over til at omtale de enkelte Landsdele.

I det nordlige Sjælland klages meget over Rusten i Hveden og Vanskeligheden ved Vjergningen. Navnlig omkring Helsingør og paa de store Gaarde omkring Frederiksborg var kun lidt inde, da Regnperioden begyndte i September, paa de mindre Gaarde var man dog til den Tid omtrent færdig. En med Forholdene i Frederiksborg Amt nøie bekendt Landmand ordner Sædarterne med Hensyn til Udbytten saaledes: 1) Rug, 2) Havre, 3) Byg, 4) Erter og 5) Hvede; de 3 første anslaaes til ikke lidt over en Middelhøst, Erter til en god Middelhøst og Hvede lidt derunder. Hvedehøstens flette Udbytte ifjor og dens mindre gode Udfald iaar har bragt den i

Miscredit hos Bønderne, som i dette Efteraar have faaet mere Rug end før. Dgsaa seer man mange Smaastrykker Raps paa Bøndermarkerne.

Fra det sydlige Sjælland klages ikke synderlig over Rusten i Hveden, og man venter et godt Udbytte af denne som af de øvrige Sædarter. Ikke heller synes Bjergningen at have været meget vanskelig, Vintersæden er næsten overalt kommen godt i Hus og Vaarsæden for den allerførste Deel.

Paa Samsø regner man paa en Middelhøst, Vintersæden er bedst, Havren ringest. Hveden har vel lidt noget af Rust, men ved at fravense omtrent 6 pCt. faaes en ret god Vægt. Alt leed meget ved Stormen i Juli, det almindelige Arbejde Byg fortrøede, og har faaet smal Rjærne og ringe Vægt; Chevalierbygget holdt sig bedre, men leed af Regnen i September. Græsmarkerne have været ringe siden Julistormene.

Paa Moen, Falster og Lolland har Høsten været god, men Bjergningen i Almindelighed meget vanskelig, og dette Aar ansees for besværligere end noget af de foregaaende. Der har dog været et Strøg paa det nordlige Falster og Lolland, hvor der er falden mindre Regn og hvor man i god Tid blev færdig. Man roser fra Falster meget den saakaldte Kolbe-hvede, som for 6—7 Aar er bragt dertil fra Holsteen, og som stadig udbreder sig mere paa Grund af sin stærke Vægt og Givtighed; den har ogsaa iaar holdt sig fri for Rust, hvor Manchesterhveden, som stod ved Siden af, var brunn deraf. Fra Holsteen har man klaget over, at den er tilbøielig til at gaae i Leie og ikke stærk nok til at modstaae strenge Vintre, hvad man dog ikke vil have erfaret paa Falster.

Hvad Langeland og Laasinge angaae ere Forholdene noget forskjelligt. Paa Langeland er man meget tilfreds med Høsten, og Bjergningen var med saa Undtagelser endt den 3die September, medens til den Tid paa Laasinge kun Rug, Grødet Byg tidligmodne Vrter og størstedelen af Hveden var hjerget; den udestaaende Sæd leed meget af Regnen.

I **Fyen** var Bjergningen ogsaa meget besværlig og med Undtagelse af Rug og Grødet Byg leed al Sæd mere eller mindre af Regnen, navnlig hvor Sæden stod i Læ af Skov og Hække, og den Vaarsæd, der var udlagt med Kløver. Vaade Byg og Havre have tabt den smukke Farve, og Vægten er ikke heller saa god, som den vilde være bleven, naar Kjørrønnen havde været fuldkommen tør og haard ved Indkjørselen. Hveden har lidt noget af Avrust og Hvedemyg, dog ikke meget. Udbytten af Høsten maa i det Hele kaldes tilfredsstillende.

I **Benfysfel** fik navnlig Bygget ved Stormen i Juli et Knæk, som det ikke senere kunde forvinde, da mange Straa brækkedes; derimod synes Rugen ikke at have lidt saameget, som man af den tidligere Beretning maatte berygte, da den tidligsaade Rug og navnlig Provstirugen roses for at have givet en meget god Afgrøde. Bjergningen var særdeles vanskelig og paa enkelte større Gaarde blev man først færdig med Høsten i Slutningen af October, vel nærmest hidrørende fra, at Havren i Kjørrjørdene modnedes saa seent, at den endnu i September paa mange Steder var grøn.

Ogsaa paa **Thy** og **Mors** roses den tidligsaade Rug, medens den silbigsaade kun har givet et tarveligt Udbytte. Havren synes ogsaa ret god, men derimod har Bygget været forskjelligt. Der klages meget over det slette Græs i Efterommeren, og som Følge deraf er ogsaa Foderstanden mindre god, da der holdes store Besætninger, mange Steder vistnok for store.

I det **østlige Jylland** synes Eggen fra Aalborg til Aarhus kun at have naaet en Middelhøst, medens man i de sydlige Egne har havt derover. Aaret roses for at have været usædvanlig fri for Insekter, og Kysten synes ikke heller at have gjort megen Skade. Bjergningen var vel vanskelig, men dog blev den næsten overalt fuldenbt i September. Græsset har som overalt været knapt i Efterommeren, egentlig Græsmangel har man vel ikke havt, da Græsset stjøb op i den fugtige Pe-

riode, men det var uden Kraft, og Mellemængden derfor ringe. Vintersæden har været god, Bygget kun paa veldyrkede og velafgravede Jorder; endskjøndt Havren høstedes grøn, synes den dog at være nærende baade i Straa og Kjerne. Her som overalt i Sylland klages over mange Meesbrøjer i Rugen.

I det **vestlige Sylland** har Høsten været som et Middelaar, enkelte Steder derover. Rug har overalt været god, Byg ogsaa paa gode og veldyrkede Jorder, men Havren noget forskjellig, ansees paa nogle Steder at være bedre end Bygget, medens den paa andre sættes meget derunder. Der klages overalt over det simple Græs i Efter sommeren, og fra Salling meddeles, at Besætningerne ere komne ind i ringere Fodertilstand end ither, medens det dog baade fra Viborg og Hammerumherred fremhæves, at man intet rigtigt magert Dvæg seer paa Markederne og at Dvæget derfor maa antages at være kommet paa Stald i god Foderstand. Hestene have holdt sig i Priis, og Omsætningen af Dvæg har som altid været betydelig i Efteraaret, dog have kun de store Stude været let affættelige, men til nedadgaaende Priser, 5—10 Rdl. mindre for Stykket, medens Markedet har været meget flaut for Køer og Ungdvæg. Dette føles især i de magrere Egne, hvor Opbrætningen af Ungdvæg giver en Hovebindtægt og hvor de mindre Besiddere i de senere Aar have tillagt en stor Mængde Kalve og ere nødte til at sælge, da de ikke kunne overfodre store Besætninger. Ogsaa med Sviin og Grise har Handelen været meget flau.

I **Slesvig** har man Grund til at være tilfreds med Aarets Udbytte og Forholdene ere nogenlunde overeensstemmende med det sydlige Sylland; man regner at faae over en Middelhøst, dog er Havren enkelte Steder, navnlig i Sundevad, langt derunder. I Eiderstedt kræver Lungesygen endnu hist og her Offre, og ligesom det i flere Aar har været Tilfældet, ere i August og September mange Sviin døde af Miltbrand.

Paa **Bornholm** stille Forholdene sig som i de øvrige Landsdele. Veiret har ogsaa der været meget ustabigt i Høsten, og denne trak længe ud, men kom dog godt i Huus, med

Undtagelse af Vælgfæden, der ikke, som den øvrige Sæd, sættes i Smaastakke under Veiringen og derfor leed meget af Regnen. Vintersæden og navnlig Rug og Raps have givet særdeles godt, Hveden har lidt af Rust og er noget forskjellig ligesom Byg og Havre. Sneglene have i dette Efteraar angrebet Vintersæden i et temmeligt Omfang, ligesom ogsaa Rapsen flere Steder er bortædt af Jordbopper. Der klages som sædvanlig over Mangel paa Arbeidskraft og de høie Lønninger til Tjenestefolk.
